
in het voorlopig door de synode van 1848 aangenomen Herzien Algemeen Reglement. De zinsnede 'handhaving harer leer' (art. 9) was daarin, conform het ontwerp van de Groninger hoogleraar L.G. Pareau, vervangen door 'handhaving en aanbeveling van de Evangelische geloofsbelijdenis der Hervormde Kerk' (art. 5).

De eerste handtekeningen onder het *Adres* waren van twee mannen die zelf niet in de bewuste Odeonvergadering waren geweest: H.C. Hooft Graafland, raadsheer bij het provinciaal gerechtshof en gemeenteraadslid, en bankier G.H. de Marez Oyens. Met hen tekenden: boekverkoper J. Brat, commissionair G. Bredie, Da Costa, makelaar J. Dinger, L. de Graaff, C.M. Hafner – vooral bekend als uitgever van het werk van zijn vader, de geleerde J.C. Ha[a]fner –, lijstenmaker G. van Heeteren en diens collega J. van Klaveren, H.C. van der Linden, de vergulders W. Martels sr. en jr., Gregory Pierson, kostschoolhouder G. Scheepmaker Wz., effectencommissionair C.W.R. Scholten, effectenmakelaar P.W. Scholten, tabaksverkoper J. Stroeve Bz; bankier J.D. Waller, zwager van De Marez Oyens. Uit de kring der 'Verbreiders' tekenden de (aardappel)kooplieden vader en zoon H. en I.C. Baggelaar, hun schoonzoon, respectievelijk zwager (graan)koopman J. Bechthold, scheepstimmerman B.B. Blomkamp, J.P. Kelderman, onderwijzer J.H. Krot, schilder J.A. van Munnen; meubelmaker J.L. Schiethart; blokmaker G. Steijling sr. en schuitenvoerder J. de Voogt.⁴⁷

De Vereeniging ter handhaving en verdediging van de regten en vrijheden der Nederduitsche Hervormde Kerk, 1854.

Toch, ondanks dit gemêleerd optrekken, ontstond ook in Amsterdam naast de Verbreiding nog een tweede vereniging. Op 7 februari 1854 vergaderen 's avonds ten huize van F. Reedeker 36 ledematen van de 'Nederduitsche' hervormde gemeente. N.M. Feringa nam de leiding op zich. Op zijn voorstel werd de 49-jarige C. van Hees notulist. Na gebed en lezing van Efeziërs 6 (de wapenrusting Gods) beschreef Feringa – die zelf als zoon van eenvoudige militair te Groningen was geboren⁴⁸ – de aanleiding voor de bijeenkomst: het feit dat het bestuur van de classis Amsterdam alle adressen tegen het beroep van de Groningse predikant L.S.P. Meijboom naar de hoofdstad had afgewezen. Hij riep zijn gehoor op om zich – naar voorbeeld van de 20 mei 1853 te Rotterdam gestichte vereniging 'Hebt acht op uzelf en op de leer' – nu ook in eigen stad te verenigen en de strijd aan te gaan. Gelovigen die 'de belijdenisschriften als overeenkomstig Gods heilig, onfeilbaar Woord' liefhadden, dienden niet lijdelijk toe te zien, maar naar Jezus' woord 'de hand aan den ploeg' te slaan (Lucas 9: 62). Na dit opwekkend woord ging de vergadering over tot oprichting van de Vereeniging ter handhaving en verdediging van de regten en vrijheden der Ne-

⁴⁷ *Adres aan den eerwaarden Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente te Amsterdam, ingeleverd den 7den December 1848*, z.p., z.j., (2), 8. Waar geen beroep is aangegeven heb ik dat niet kunnen achterhalen. Koenen kon niet tekenen omdat hij tot de Waalse gemeente behoorde.

⁴⁸ Fuselier J. Feringa huwde 11 jan. 1821 en wettigde daarmee N.M. Feringa (15 okt. 1820).